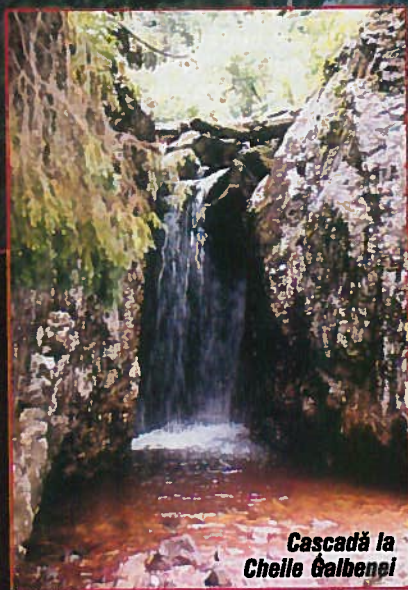


PLATOUL PADIS CETĂȚILE PONORULUI

În partea nordică a Munților Apuseni se dezvoltă un areal carstic de o frumusețe aparte: Platoul Padiș - Cetățile Ponorului, cu o suprafață de circa 40 kmp. În nordul platoului apar gresii și șisturi argiloase impermeabile, iar în partea centrală și sudică se dezvoltă calcare și dolomite, în care apele de suprafață se pierd în golurile acestora. Are aspectul unui bazin închis, din punct de vedere morfologic, fiind înconjurat de culmi ce se ridică constant la peste 1200-1400 m altitudine și care nu sunt brazdate de văi de suprafață. Toate apele de suprafață din acest perimetru se pierd prin sorburi în galerii subterane, dar după un parcurs mai lung sau mai scurt ies la suprafață în resurgența de la Izbuțul Galbenii, tributar Crisului Negru. Câmpuri de lapiezuri, doline, lacuri, văi și depresiuni carstice, ponoare, peșteri, avene și ghețari subterani se constituie într-un măiestuos muzeu al naturii.

Cetățile Ponorului - reprezintă unul dintre cele mai grandioase fenomene carstice de pe teritoriul României. Constituite din trei impunătoare circuri calcaroase, ele sunt situate într-o întinsă depresiune acoperită de pădure, cu o adâncime de 30 m față de zona înconjurătoare și cu un diametru de peste 1000 m. Pe una dintre laturi, cununa de culmi este străpunsă de o vale, dând naștere canionului Văii Cetăților. Albia Văii Cetăților, pavată cu enorme blocuri de calcar, ia sfârșit la baza unui abrupt cu o înălțime de circa 100 m, în care este decupat impunătorul portal al Cetăților Ponorului, ce are o deschidere pe verticală de aproximativ 70 m. Acesta este mărturie a unei impunătoare peșteri al cărei tavan s-a prăbușit, dând naștere unui sector asemănător cu o cheie ce își continuă evoluția în prezent. Într-un alt abrupt se deschide gura unei peșteri, Peștera Căput, de unde începe o galerie lungă de 110 m, care coboară în pantă abruptă spre cursul de apă subteran și spre sectorul subteran al Cetăților Ponorului. Pe cei 1700 m de galerie, cursul de apă subteran formează 14 lacuri și numeroase cascade. Impunătoare este „Sala Taberei”, cu o lungime de 450 m, dincolo de care se dezvoltă o cascadă cu o înălțime de circa 8 m.

Cheile Galbenii - situate în sud-



Cascadă la
Cheile Galbenii

Munții Apuseni reprezintă cea mai extinsă unitate montană din Carpații Occidentali, impunându-se în peisaj ca o insulă muntoasă, aproximativ circulară, ce atinge altitudinea maximă în Vârful Curcubăta Mare (1849 m). Deși ponderea carstului este foarte mică, 7,8 la sută din suprafața Munților Apuseni, acest tip de relief reprezintă componenta cea mai pitorească și mai spectaculoasă a reliefului acestor munți.



Poiana Ponor



Lacul Vârșoaia

vestul Platoului Padis, au fost săpate de pârâul Galbenei. Reprezintă un culoar de drenaj al apelor spre Depresiunea Beiușului. Cheile s-au format în urma unor procese de evoluție endocarstică a apelor ce drenează bazinul Padis - Cetățile Ponorului. Se presupune că pârâul Luncșoarei a avut anterior un curs subteran, evoluând o lungă perioadă endocarstic. Ritmul accelerat al evoluției a dus la adâncirea talvegului și la erodarea laterală a pereților galeriei, ceea ce a dus la prăbușirea tavanului și formarea sectorului de chei. Cheile Galbenei se înfățișează ca o succesiune de chei înguste, flancate de pereți abrupti, talvegul prezentând numeroase cascade.

Izbulul Galbenei - reprezintă resurgența râului subteran din Peștera Cetățile Ponorului, având aspectul unui ochi de apă cu un diametru de peste 5 m, aflat la baza unui perete abrupt, de unde apa se prăvălește în aval în cascade. Valea Izbulul Galbenei a săpat jgheaburi și marmite de eroziune inaccesibile.

Poiana Vârșoaia - se prezintă sub forma a două platouri carstice de mari dimensiuni, despărțite de o înșeuare. Sectorul sudic are o formă eliptică, fiind presărat cu numeroase doline și galerii de peșteră. Aici se găsesc și două lacuri carstice, cel mai interesant fiind Lacul Vârșoaia.

Poiana Florilor - situată pe versantul dezvoltat sub Piatra Galbenă până în Valea Galbenei, este o oază unde, vara, sute de specii de flori colorează viu peisajul, iar de undeva din acest paradis, un izbul cu apă rece răbufnește la suprafață. Poiana este dominată de Piatra Galbenei, în partea opusă

dominant fiind dealul Vârseci, în care se deschide gura Peșterii de la Vârseci, cu un portal impunător și o galerie cu o lungime de 440 m, cu numeroase și frumoase concrețiuni.

Poiana Ponor - se înfățișează ca o depresiune închisă de culmi înalte, parțial împădurite. Fundul acestei depresiuni este străpuns de sorburi în care apele de suprafață se pierd în subteran. La ape mari, sorburile nu pot drena întreaga cantitate de apă, astfel încât ia naștere un lac destul de întins.

Lumea Pierdută - denumită așa din pricina sălbătăciei sale, reprezintă un platou carstic împădurit, brăzdat de pârâul Izbulul Ursului și Valea Seacă și străjuit de culmea sudică a Vârfului Gârđișoara. În subteranul acestui platou se ascunde un adevărat labirint de galerii active, trădate la suprafață de existența unor doline mascate de vegetație forestieră. Două dintre aceste doline prezintă avene verticale unice, care preiau apele de suprafață. Avenul Negru are o verticală de 108 m, având aspectul unei pânii cu un diametru de 50 m, iar Avenul Gemănata are o verticală de 92 m, având deasupra un pod natural care-l împarte în două cavități.

Peștera Focul Viu - se deschide pe culmea ce separă spre sud Groapa de la Bârșea de bazinul Văii Galbenei, la o altitudine de 1165 m, la baza unui perete de calcar. Intrarea este joasă și se continuă cu o galerie care coboară abrupt până în Sala Mare. Lungă de 68 m și lată de 46 m, aceasta adăpostește un bloc de gheață fosilă, cu un volum estimat de 25.000 mc - al doilea ca mărime după cel de la Scărișoara. În partea opusă intrării se dezvoltă câteva stalagmite și scurgeri stalagmitice

de gheață, care, sub impactul razelor solare ce pătrund la un moment dat al zilei, dau niște irizații deosebite, o imagine spectaculoasă, de unde și numele ce i s-a dat: Focul Viu. Lungimea totală a peșterii este de 165 m.

Peștera Ghetarul de la Bârșea - se prezintă ca o rețea ramificată, cu o topografie complicată, galeriile fiind în majoritate active. Intrarea este situată la 1136 m, continuându-se cu o pantă, acoperită cu o carapace de gheață perenă, care se întinde până la vreo 70 m de la suprafață, într-o sală al cărei spațiu este fragmentat de numeroase septe de rocă suspendate în tavan. De aici, spre stânga, se urcă în Sala Mare, la extremitatea căreia se dezvoltă o galerie de unde se ajunge la suprafață. Spre dreapta se accede printr-o galerie la un curs de apă subteran.

Peștera Huda Orbului - constituie un ponor clasic, prin care apele din cursul superior al văii sunt drenate spre galeriile subterane. Este alcătuită dintr-o galerie largă, cu traseu sinusoidal. Cursul subteran de apă, după ce străbate circa 120 m, formează o cascadă cu o cădere de 8 m, urmată de două marmite etajate, dincolo de care galeria se îngustează treptat, până când se ajunge în Sala Mare.

Ghetarul de la Scărișoara - unul dintre elementele cele mai importante ale sistemului carstic. Intrarea în peșteră se găsește la 1165 m altitudine, pe Creasta Pârjolii, ce domină Valea Gârđișoara. Intrarea este reprezentată de fapt de un impunător aven cu diametrul de aproape 60 m și o adâncime de 48 m. Pe fundul avenului se menține tot anul un strat de zăpadă, tot aici aflându-se intrarea propriu-zisă a peșterii, sub forma unui portal înalt de 24 m și lat de 17 m. O galerie cu o lungime de 700 m adăpostește un imens bloc de gheață, ce dăinuie în peșteră de peste 4000 de ani și care are un volum de 75.000 mc. În sala denumită Biserica apar formațiuni stalagmitice de gheață, întruchipate în coloane masive, ale căror capete sclipsesc uneori sub razele de lumină reflectate de stratul de zăpadă de pe fundul avenului. Dincolo de această sală se mai găsesc câteva săli ce constituie rezervația științifică a Ghetarului de la Scărișoara.

Text și foto: Marian Ene



Cheile Ponorului



Peștera Căpul



Ghetarul de la Scărișoara